



EVROPSKO  
RAČUNSKO  
SODIŠČE

**Govor**  
**10. oktober 2024**

## **Govor predsednika Evropskega računskega sodišča Tonyja Murphyja**

**Predstavitev letnega poročila Evropskega računskega  
sodišča za leto 2023**

**Odbor Evropskega parlamenta za proračunski nadzor**

**10. oktober 2024**

**Velja govorjena beseda.**

---

Spoštovani g. predsednik,  
spoštovani člani,  
spoštovani g. komisar,

veseli me, da lahko danes nagovorim vaš **odbor** in vam predstavim **ključne ugotovitve** in glavna sporočila **letnega poročila** Evropskega računskega sodišča **za leto 2023**. Z mano je moj cenjeni sodelavec in član, pristojen za letno poročilo Sodišča, g. **Jan Gregor**.

Preden se posvetim **podrobnostim** letnega poročila Sodišča, bi vam rad na kratko predstavil, kaj v **letnem poročilu** pravzaprav obravnavamo in zakaj je to pomembno.

Letno poročilo ima naslednje **vsebine**.

- o Vsebuje **revizijsko mnenje** o zanesljivosti zaključnega računa EU ter zakonitosti in pravilnosti z njim povezanih transakcij.
- o V poročilu je ocenjena **skupna stopnja napake** za **proračunsko porabo EU**, ki pomeni odstotek sredstev, ki niso bila porabljena v skladu z veljavnimi pravili in predpisi.
- o Poročilo je razdeljeno na poglavja, ki ustrezajo različnim področjem porabe, za nekatera področja pa Sodišče navaja tudi **specifične stopnje napake**.
- o V **ločenem poglavju** so predstavljene ugotovitve Sodišča o **porabi iz mehanizma za okrevanje in odpornost**, ki ima drugačen **model izvajanja**.

Zaradi te vsebine je poročilo izredno **pomembno**.

- o Je **glavni izdelek** Sodišča, kateremu namenimo veliko časa in truda.

Glavni cilj poročila je **ugotoviti**, kje so možnosti za izboljšave, in poudariti **morebitna tveganja**, in sicer v celotnem obsegu dejavnosti EU. Sodišče sicer opozarja na področja, na katerih načrtovani rezultati niso bili doseženi, vendar se trudi izpostaviti tudi pozitivne vidike uspešne porabe sredstev EU. Tako na primer še naprej ugotavlja slabosti pri delu številnih nacionalnih revizijskih organov, ki preverjajo odhodke za kohezijo, vendar poroča tudi o dobrih praksah, ki jih je odkrilo v regionalnem operativnem programu na Poljskem. V kontrolnih seznamih revizijskih organov in delovni dokumentaciji so bili dovolj podrobno zajeti vsi pomembni vidiki. Zato je Sodišče lahko v celoti preverilo revizijsko sled in iz opravljenega revizijskega dela oblikovalo zaključke.

**Katere so torej ključne ugotovitve letnega poročila Sodišča za leto 2023?**

Glede **zaključnega računa EU** je Sodišče – tako kot v prejšnjih letih – tudi letos prišlo do zaključka, da je resničen in pošten prikaz finančnega položaja EU, zato smo o zanesljivosti zaključnega računa izrekli **pozitivno mnenje**.

**Skupni prihodki** so znašali 248,4 milijarde EUR, zanje pa je Sodišče, tako kot v prejšnjih letih, izreklo **pozitivno mnenje**. Člane odbora pa bi rad opozoril, da to mnenje ne vključuje zneskov, izgubljenih zaradi **neplačanega davka na dodano vrednost in carin**. Slednji se nanaša na izpad prihodkov zaradi **prenizko prijavljenih ali utajenih** zneskov carinskih dajatev in davka na dodano vrednosti, ki so lahko posledica **goljufij ali neučinkovitih praks pobiranja dajatev**. Ker se ti nepobrani zneski **ne evidentirajo** kot prihodki, naše mnenje zadeva podatke, ki so bili **sporočeni**.

Na odhodkovni strani zajema dolgoročni proračun EU tako **večletni finančni okvir** kot tudi instrument **NextGenerationEU**. Financiranje iz instrumenta NextGenerationEU poteka predvsem prek **mehanizma za okrevanje in odpornost**, ki ima drugačen **model izvajanja** kot večletni finančni okvir. Zato je Sodišče v zvezi s pravilnostjo odhodkov za leto 2023 izdalo **dve ločeni mnenji**: eno za **tradicionalno porabo proračuna EU**, drugo pa za **mehanizem za okrevanje in odpornost**.

Spoštovane kolegice in kolegi, naj začnem pri tradicionalni **porabi proračuna EU** oziroma večletnem finančnem okviru:

kot je že pokazal trend v **prejšnjih nekaj letih**, se je ocenjena **stopnja napake za porabo proračuna EU povečala** in ostaja nad stopnjo **pomembnosti**, saj znaša **5,6 %** (2022: 4,2 %). To je **znatno medletno povečanje**. Glede na to, da so ugotovljene napake vseobsežne, Sodišče že **peto leto zapored** izreka **negativno mnenje**.

Sodišče **stopnjo napake za porabo proračuna EU** izračuna tako, da upošteva in konsolidira stopnje napake, ki jih ugotovi na **različnih področjih politik** v okviru proračuna večletnega finančnega okvira. Spoštovane kolegice in kolegi, v nadaljevanju bi se rad osredotočil na **specifična področja politik** in tako podrobneje predstavil **tipične ugotovitve**, ki jih Sodišče upošteva pri izračunu skupne stopnje napake.

Naj začnem s področjem **kohezije**, ki pomeni **skoraj 40 %** vseh odhodkov, ki jih je Sodišče revidiralo.

Sodišče ocenjuje, da **stopnja napake** na tem področju znaša **9,3 %**, kar je več kot leta 2022, ko je znašala **6,4 %**. Glede na naše ugotovitve so k tej ocenjeni stopnji napake največ prispevali **neupravičeni stroški in projekti**, pa tudi kršitve pravil o javnem naročanju. Sodišče je odkrilo tudi več dejavnikov, ki bi lahko povečali tveganje nepravilne porabe, kot so:

- o **časovni pritisk, da je denar treba porabiti, saj se večletni finančni okvir za obdobje 2014–2020 bliža koncu,**

- o **skladi EU, ki si konkurirajo med seboj**, zlasti **mehanizem za okrevanje in odpornost**,
- o plačila, ki so bila izvršena in kontrolirana v **razmerah pandemije**,
- o možnost **100-odstotnega sofinanciranja EU za kohezijske projekte**. Taki projekti so k stopnji napake prispevali **5 %**.

**Revizijski pristop** Sodišča na področju kohezije je temeljil na delu **revizijskih organov** držav članic. Vendar je Sodišče v zadnjih sedmih letih ugotavljalo, da njihovi pregledi **niso dovolj uspešni**.

- o Revizijski organi vztrajno nepravilno poročajo o stopnjah preostale napake, ki so pod pragom **2 %**.
- o Sodišče v **transakcijah** vedno znova odkriva napake, ki bi jih revizijski organi pri svojih preverjanjih lahko in tudi morali odkriti.

Preprosto povedano se na njihovo delo **nismo mogli zanesti**. Glede na rezultate revizij Komisije in neodkrite napake, ki jih je odkrilo Sodišče, ter glede na številne slabosti, odkrite pri pregledu dela revizijskih organov, je Sodišče prišlo do zaključka, da ob koncu obdobja upravičenosti (31. decembra 2023) **sistemi upravljanja in kontrol nekaterih držav članic** niso delovali uspešno ali ustrezno. V zvezi s tem je pomembno tudi, da se **prav ti sistemi kontrol in upravljanja** pogosto uporabljajo tudi za upravljanje sredstev **mehanizma za okrevanje in odpornost** na ravni držav članic.

Spoštovane kolegice in kolegi, naj vam zdaj predstavim še drugo veliko področje porabe, in sicer **Naravni viri in okolje**, na katerem večino porabe pomenita kmetijstvo in razvoj podeželja. Sodišče je ocenilo, da je na tem področju stopnja napake nad pragom pomembnosti pri **2,2 % (2022: 2,2 %)**.

Rezultati Sodišča kažejo, da stopnja napake za **neposredna plačila**, ki pomenijo **66 % porabe v tem razdelku večletnega finančnega okvira**, sicer **ni bila nad pragom pomembnosti**, še vedno pa je bila **pomembna** za druga področja skupaj. Slednja pomenijo preostalih **34 % porabe in zajemajo razvoj podeželja, tržne ukrepe, pomorske dejavnosti, ribištvo, okolje in podnebne ukrepe**.

Za razdelek **Enotni trg, inovacije in digitalno** je Sodišče ugotovilo, da se je pomembna stopnja napake zvišala, in sicer z **2,7 % v letu 2022 na 3,3 % v letu 2023**. Zlasti **poraba za program Obzorje 2020** je še vedno izpostavljena visokemu tveganju in je **glavni vir** napak, ki jih je odkrilo Sodišče.

Glede na vse večji pomen **migracij in upravljanja meja** v zadnjih nekaj letih je Evropska unija v večletnem finančnem okviru za obdobje 2021–2027 uvedla razdelek 4, ki je osredotočen posebej na ti dve področji. Poraba na tem področju naj bi se v novem

obdobju večletnega finančnega okvira sicer povečala, v letu 2023 pa je pomenila **2,1 % proračunske porabe EU**. Sodišče za ta proračunski razdelek ne izračuna specifične stopnje napake, vendar je napake odkrilo v skoraj **tretjini transakcij**, ki jih je preučilo.

Naj se posvetim še področju **Sosedstvo in svet**. To področje porabe zajema več instrumentov financiranja: **Globalna Evropa, predpristopna pomoč in humanitarna pomoč**. Kljub omejeni velikosti vzorca rezultati revizije Sodišča kažejo, da je **tveganje napake v tem razdelku večletnega finančnega okvira visoko**, saj so bile napake v več kot polovici transakcij, ki smo jih preučili. Z naslednjim letom bo Sodišče za ta razdelek pripravilo posebno oceno, ki bo dala podrobnejše odgovore na vprašanja glede tega področja z visokim tveganjem.

Na koncu naj omenim še razdelek **Uprava**. Sodišče je, tako kot v preteklih letih, ugotovilo, da stopnja napake na tem področju ostaja **nepomembna**.

Če povzamem: Sodišča je pri svojem delu v zvezi s skladnostjo za letno poročilo za leto 2023 ugotovilo, da se je stopnja napake za porabo **proračuna EU znatno povečala**, predvsem zaradi področja **Kohezija**.

V zvezi z mehanizmom za okrevanje in odpornost je treba opozoriti, da so **projekti, financirani iz tega mehanizma, zelo podobni projektom, ki se financirajo s kohezijskimi sredstvi in jih pogosto nadzorujejo isti nacionalni organi**. Vendar se mehanizem za okrevanje in odpornost uporablja model, pri katerem financiranje ni povezano s stroški, zato plačila državam članicam **niso pogojena z izpolnjevanjem pravil EU in nacionalnih pravil**, kot so pravila o javnem naročanju in državni pomoči.

Drugače kot na področju **kohezije** in drugih **proračunskih področjih EU** zato Sodišče v svoji oceni in mnenju o porabi mehanizma za okrevanje in odpornost ne vrednoti, ali so bili **dejanski stroški** projektov, financiranih iz mehanizma za okrevanje in odpornost, ustrezni. V skladu z uredbo o mehanizmu za okrevanje in odpornost Sodišče za to mnenje ocenjuje **zahteve držav članic za plačilo** iz tega mehanizma, za katera morajo biti **zadovoljivo izpolnjeni** vnaprej določeni mejniki in cilji ter **ključni pogoji za upravičenost**.

Zato bi na tem mestu rad **poudaril**:

- o izplačila **državam članicam** iz mehanizma za okrevanje in odpornosti niso povezana niti z **ocenjenimi stroški** ukrepov mehanizma niti z **dejanskimi stroški**, ki so nastali končnim prejemnikom.
- o Državam članicam ob zahtevku za plačilo ni treba predložiti informacij o odhodkih, ki so jih imeli **končni prejemniki**.

Leta 2023 so odhodki iz **mehanizma za okrevanje in odpornost** znašali **53,6 milijarde EUR**. Sodišče je v svojo revizijo zajelo vseh **23 plačil nepovratnih sredstev 17 državam članicam** v višini **46,3 milijarde EUR** in obračun predhodnega financiranja, ki skupaj znaša **7,3 milijarde EUR**. Ugotovilo je, da so ugotovitve s finančnim učinkom vplivale na **16 mejnikov ali ciljev** v zvezi s sedmimi plačili sedmim državam članicam, kar skupaj po mnenju Sodišča presega **prag pomembnosti**. Poleg tega smo odkrili **systemske slabosti**, kot so primeri **slabe zasnove mejnikov in ciljev** ter slabosti v **sistemih držav članic za poročanje in kontrolo**. Zato Sodišče za odhodke iz mehanizma za okrevanje in odpornost izreka **mnenje s pridržkom**.

V zvezi z **mnenjem Sodišča o mehanizmu za okrevanje in odpornost** je treba poudariti, da se vedno več napak pri porabi na področju kohezije in drugih proračunskih področjih večletnega finančnega okvira pojavlja zaradi **neupoštevanja pravil EU in nacionalnih pravil**. Vendar je v **modelu mehanizma za okrevanje in odpornost, kot je opredeljen v uredbi**, določeno, da države članice same nadzorujejo svoje projekte, financirane iz tega mehanizma, zato upoštevanje pravil pri porabi iz mehanizma za okrevanje in odpornost ni sistemsko zagotovljeno. To pomeni, da zagotovilo ni več popolno, zato so lahko finančni interesi EU resno ogroženi.

Pomembno je opozoriti tudi na to, da so ta pomislek poudarili tudi drugi akterji – v **letnem poročilu Evropskega javnega tožilstva za leto 2023** je navedeno, da trenutno poteka 233 preiskav goljufij v zvezi s financiranjem iz mehanizma za okrevanje in odpornost v državah članicah EU. To je četrto največje število aktivnih preiskav Evropskega javnega tožilstva v zvezi s kakšnim programom EU.

Zato bi se morali ti pomisleki resno upoštevati pri vseh **prihodnjih modelih financiranja EU**, ki bodo temeljili na mehanizmu za okrevanje in odpornost. To je ključno za zagotavljanje, da bodo finančni interesi EU tudi v prihodnje ustrezno zaščiteni.

V okviru razprave o **prihodnosti proračunov EU** Sodišče v svojem letnem poročilu obravnava tudi ključne **izzive na makro ravni**, ki presegajo meje našega dela v zvezi s revidiranjem skladnosti.

Leta 2023 se je **dolg EU** izrazito povečal na **458,5 milijarde EUR**, predvsem zaradi najemanja posojil za pobudo NextGenerationEU. **Dolg** je tako zdaj **dvakrat večji** kot leta 2021. Glede **poplačila** tega dolga pa je še vedno veliko **negotovosti**, saj o predlogu Komisije glede **lastnih sredstev** še ni bila sprejeta odločitev, prav tako pa ni jasno, ali bo na podlagi tega predloga ustvarjenih **zadosti prihodkov** za kritje odplačila dolga za instrument NextGenerationEU. Finančno odgovornost za to bo na koncu nosila **naslednja generacija** državljanov Unije.

**Visoka inflacija** v letih 2022 in 2023 še vedno vpliva na proračun EU, Sodišče pa je ocenilo, da bi lahko proračun EU do konca leta 2025 izgubil približno **13 % kupne moči**. Tudi **neporavnane obveznosti** so dosegle rekordno visoko vrednost, in sicer **543 milijard EUR**, kar povečuje verjetnost, da jih bo morda treba sprostiti. Tako se večja tudi **obremenitev za upravne vire** in posledično **tveganje za napake**.

V letnem poročilu Sodišča je še **mного drugih podrobnih informacij** in ugotovitev, ki bi vam jih danes z veseljem predstavil, vendar mi čas tega žal ne dopušča. Zato vas vabim, da izčrpne ugotovitve Sodišča preučite v letnem poročilu in dokumentu **o reviziji EU na kratko**, ki ste ju prejeli.

Spoštovane kolegice in kolegi, naj na koncu izrazim še veliko priznanje vsem **uslužbencem** in kolegiju **Sodišča** za zavzetost in strokovnost pri njihovem delu. Njihova **predanost in profesionalizem** sta ključnega pomena, tako za pripravo tega kakovostnega letnega poročila kot za razvoj in napredek naše institucije v prihodnosti.

**Hvala tudi vam** za vašo pozornost, z veseljem pa bom odgovoril tudi na vaša vprašanja.